

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διάλεξη #09:
Εθνικοί Λογαριασμοί

Διδακτική Ομάδα

Δημήτρης Καλλιώρας, Καθηγητής ΤΜΧΠΠΑ ΠΘ (dkallior@uth.gr)

Ιωάννης Λεπίδας, Υπ. Διδάκτωρ ΤΜΧΠΠΑ ΠΘ (ilepidas@uth.gr)

Η Σημασία των Εθνικών Λογαριασμών

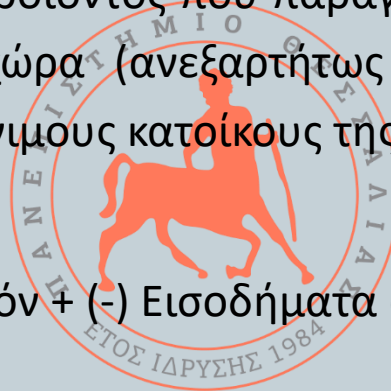
-3-

- Οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελούν μια ολοκληρωμένη και συστηματική ποσοτική περιγραφή των οικονομικών φαινομένων που εξελίσσονται σε μια οικονομία κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (συνήθως κατά τη διάρκεια ενός έτους):
  - αποτίμηση του πλούτου μιας οικονομίας.
  - καταγραφή της προέλευσης του πλούτου μιας οικονομίας ανά τομέα παραγωγής και ανά γεωγραφική περιοχή.
  - διαχρονική αποτίμηση των μεταβολών στον πλούτο μιας οικονομίας.
  - διαχρονική καταγραφή των μεταβολών στην προέλευση του πλούτου μιας οικονομίας ανά τομέα παραγωγής και ανά γεωγραφική περιοχή.

Εθνικό και Εγχώριο Προϊόν

-4-

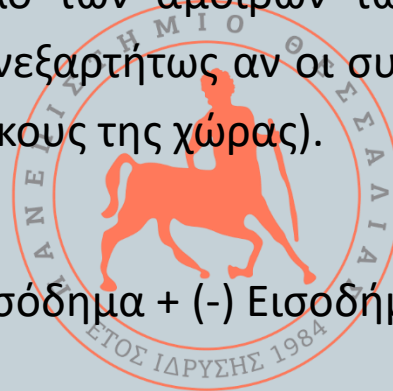
- Εθνικό Προϊόν: η αξία του προϊόντος που παράγεται από συντελεστές της παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής βρίσκονται εντός ή εκτός της χώρας).
- Εγχώριο Προϊόν: η αξία του προϊόντος που παράγεται από συντελεστές της παραγωγής που βρίσκονται μέσα στη χώρα (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής ανήκουν σε μόνιμους ή μη μόνιμους κατοίκους της χώρας).
- Εθνικό Προϊόν = Εγχώριο Προϊόν + (-) Εισοδήματα από (προς) Εξωτερικό

Εθνικό και Εγχώριο Εισόδημα

-5-

- Εθνικό Εισόδημα: το σύνολο των αμοιβών των συντελεστών της παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής βρίσκονται εντός ή εκτός της χώρας).
- Εγχώριο Εισόδημα: το σύνολο των αμοιβών των συντελεστών της παραγωγής που βρίσκονται μέσα στη χώρα (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής ανήκουν σε μόνιμους ή μη μόνιμους κατοίκους της χώρας).
- Εθνικό Εισόδημα = Εγχώριο Εισόδημα + (-) Εισοδήματα από (προς) Εξωτερικό

Εθνική και Εγχώρια Δαπάνη

-6-

- Εθνική Δαπάνη: το σύνολο των δαπανών που γίνονται για την αγορά του προϊόντος που παράγεται από συντελεστές της παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής βρίσκονται εντός ή εκτός της χώρας).
- Εγχώρια Δαπάνη: το σύνολο των δαπανών που γίνονται για την αγορά του προϊόντος που παράγεται από συντελεστές της παραγωγής που βρίσκονται μέσα στη χώρα (ανεξαρτήτως αν οι συντελεστές της παραγωγής ανήκουν σε μόνιμους ή μη μόνιμους κατοίκους της χώρας).
- Εθνική Δαπάνη = Εγχώρια Δαπάνη + (-) Εισοδήματα από (προς) Εξωτερικό

Ακαθάριστα και Καθαρά Οικονομικά Μεγέθη

-7-

- Απόσβεση: η φθορά του κεφαλαίου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (και το οποίο πρέπει να αντικατασταθεί για τη διατήρηση της παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας).
- Ακαθάριστο(η) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) είναι αυτό(ή) που περιλαμβάνει και την αξία της απόσβεσης.
- Καθαρό(ή) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) είναι αυτό(ή) που δεν περιλαμβάνει την αξία της απόσβεσης.
- Καθαρό(ή) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) = Ακαθάριστο(η) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) - Αποσβέσεις

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (I)

-8-

- Απόσβεση: η φθορά του κεφαλαίου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (και το οποίο πρέπει να αντικατασταθεί για τη διατήρηση της παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας).
- Ακαθάριστο(η) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) είναι αυτό(ή) που περιλαμβάνει και την αξία της απόσβεσης.
- Καθαρό(ή) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) είναι αυτό(ή) που δεν περιλαμβάνει την αξία της απόσβεσης.
- Καθαρό(ή) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) = Ακαθάριστο(η) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) - Αποσβέσεις

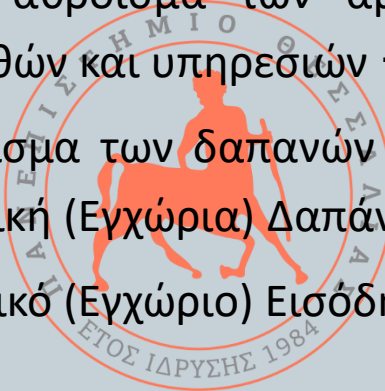

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (II)

-9-

- Η μέτρηση του μεγέθους της παραγωγής μιας οικονομίας κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου (έτος) γίνεται με τρεις εναλλακτικές μεθόδους:
- Μέθοδος της παραγωγής: άθροισμα των προστιθέμενων αξιών (αξιών) των παραχθέντων (τελικών) αγαθών και υπηρεσιών → Εθνικό (Εγχώριο) Προϊόν
- Μέθοδος του εισοδήματος: άθροισμα των αμοιβών όλων των συντελεστών της παραγωγής παραχθέντων αγαθών και υπηρεσιών → Εθνικό (Εγχώριο) Εισόδημα
- Μέθοδος της δαπάνης: άθροισμα των δαπανών για την αγορά παραχθέντων τελικών αγαθών και υπηρεσιών → Εθνική (Εγχώρια) Δαπάνη
- Εθνικό (Εγχώριο) Προϊόν = Εθνικό (Εγχώριο) Εισόδημα = Εθνική (Εγχώρια) Δαπάνη

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (III)

-10-

Αγαθό (1-1)	Πωλητής (1-2)	Αγοραστής (1-3)	Αξία συναλλαγής (1-4)	Προστιθέμενη αξία (1-5)	Δαπάνη για τελικά αγαθά (1-6)	Αμοιβή παραγωγικών συντελεστών (1-7)
Χάλυβας (2-1)	Χαλυβουργία (2-2)	Μηχανουργία (2-3)	1.000 (2-4)	1.000 (2-5)	0 (2-6)	1.000 (2-7)
Χάλυβας (3-1)	Χαλυβουργία (3-2)	Αυτοκινητοβιομηχανία (3-3)	3.000 (3-4)	3.000 (3-5)	0 (3-6)	3.000 (3-7)
Μηχανήματα (4-1)	Μηχανουργία (4-2)	Αυτοκινητοβιομηχανία (4-3)	2.000 (4-4)	1.000 (4-5)	2.000 (4-6)	1.000 (4-7)
Ελαστικά (5-1)	Παραγωγός ελαστικών (5-2)	Αυτοκινητοβιομηχανία (5-3)	500 (5-4)	500 (5-5)	0 (5-6)	500 (5-7)
Αυτοκίνητα (6-1)	Αυτοκινητοβιομηχανία (6-2)	Νοικοκυριά (6-3)	5.000 (6-4)	1.500 (6-5)	5.000 (6-6)	1.500 (6-7)
Συνολική αξία συναλλαγών			11.500			
ΑΕΠ				7.000	7.000	7.000

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (IV)

-11-

- Έστω μια υποθετική οικονομία με 4 επιχειρήσεις: 1 χαλυβουργία (X), 1 μηχανουργία (M), 1 επιχείρηση ελαστικών (E), 1 αυτοκινητοβιομηχανία (A).
- Η X παράγει χάλυβα αξίας 4.000 ευρώ.
- Η X πουλάει χάλυβα αξίας 1.000 ευρώ στη M (βλ. κελί 2-4).
- Η X πουλάει χάλυβα αξίας 3.000 ευρώ στην A (βλ. κελί 3-4).
- Υπό την προϋπόθεση ότι η X εξορύσσει απευθείας το μέταλλευμα (και δεν το αγοράζει από άλλη επιχείρηση), τα $1.000 + 3.000 = 4.000$ ευρώ αποτελούν προστιθέμενη αξία για τη X (βλ. κελιά 2-5 και 3-5).
- Τα καθαρά έσοδα της X αποτελούν την αμοιβή των παραγωγικών συντελεστών (μισθοί, ενοίκια, κέρδη) που χρησιμοποιήθηκαν για την εξόρυξη και την παραγωγή του χάλυβα (βλ. κελιά 2-7 και 3-7).

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (V)

-12-

- Τα 4.000 ευρώ δεν αποτελούν αμοιβή για τελικά αγαθά καθώς ο χάλυβας είναι ενδιάμεσο αγαθό το οποίο χρησιμοποιείται σε ενδιάμεσα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Η Μ δαπανά 1.000 ευρώ για την αγορά χάλυβα τον οποίο μετατρέπει σε μηχανήματα προς πώληση στην Α έναντι 2.000 ευρώ (βλ. κελί 4-4).
- Η προστιθέμενη αξία της Μ ισούται με $2.000 - 1.000 = 1.000$ ευρώ (βλ. κελί 4-5).
- Τα καθαρά έσοδα της Μ αποτελούν την αμοιβή των παραγωγικών συντελεστών (μισθοί, ενοίκια, κέρδη) που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των μηχανημάτων (βλ. κελί 4-7).
- Τα μηχανήματα θεωρούνται τελικά αγαθά (κεφαλαιουχικά αγαθά) αφού η Α προτίθεται να τα κρατήσει (και όχι να τα επεξεργαστεί και να τα μεταπωλήσει). Συνεπώς τα 2.000 ευρώ θεωρούνται δαπάνη για τελικά αγαθά (βλ. κελί 4-6).

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (VI)

-13-

- Η Ε παράγει ελαστικά αξίας 500 ευρώ.
- Η Ε πουλάει ελαστικά αξίας 500 ευρώ στην Α (βλ. κελί 5-4).
- Υπό την προϋπόθεση ότι η Ε έχει στην κυριότητά της τα καουτσουκόδεντρα (από τα οποία παράγονται τα ελαστικά), τα 500 ευρώ αποτελούν προστιθέμενη αξία για την Ε (βλ. κελί 5-5).
- Τα καθαρά έσοδα της Ε αποτελούν την αμοιβή των παραγωγικών συντελεστών (μισθοί, ενοίκια, κέρδη) που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή των ελαστικών (βλ. κελί 5-7).
- Τα 500 ευρώ δεν αποτελούν αμοιβή για τελικά αγαθά καθώς τα ελαστικά είναι ενδιάμεσο αγαθό το οποίο χρησιμοποιείται σε ενδιάμεσα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Η Α κατασκευάζει αυτοκίνητα τα οποία πουλάει στα νοικοκυριά έναντι 5.000 ευρώ (βλ. κελί 6-4).

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (VII)

-14-

- Η προστιθέμενη αξία της Α είναι $5.000 - 3.000$ (αγορά χάλυβα) $- 500$ (αγορά ελαστικών) $= 1.500$ ευρώ (βλ. κελί 6-5).
- Τα καθαρά έσοδα της Α αποτελούν την αμοιβή των παραγωγικών συντελεστών (μισθοί, ενοίκια, κέρδη) που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των αυτοκινήτων (βλ. κελί 6-7).
- Τα αυτοκίνητα θεωρούνται τελικά αγαθά (καταναλωτικά ή κεφαλαιουχικά αγαθά) αφού τα νοικοκυριά προτίθενται να τα κρατήσουν (και όχι να τα επεξεργαστούν και να τα μεταπωλήσουν). Συνεπώς τα 5.000 ευρώ θεωρούνται δαπάνη για τελικά αγαθά (βλ. κελί 6-6).

Αποτίμηση Προϊόντος, Εισοδήματος, Δαπάνης (VIII)

-15-

- Μέθοδος της παραγωγής (βλ. στήλη 5): 1.000 (κελί 2-5) + 3.000 (κελί 3-5) + 1.000 (κελί 4-5) + 500 (κελί 5-5) + 1.500 (κελί 6-5) = 7.000
- Μέθοδος της δαπάνης (βλ. στήλη 6): 2.000 (κελί 4-6) + 5.000 (κελί 6-6) = 7.000
- Μέθοδος του εισοδήματος (βλ. στήλη 7): 1.000 (κελί 2-7) + 3.000 (κελί 3-7) + 1.000 (κελί 4-7) + 500 (κελί 5-7) + 1.500 (κελί 6-7) = 7.000

Αγοραίες Τιμές και Τιμές Συντελεστών (Κόστους)

-16-

- Αγοραίες τιμές ή τιμές αγοράς είναι οι τιμές στις οποίες διατίθενται τα προϊόντα στην αγορά για πώληση.
- Τιμές συντελεστών παραγωγής είναι οι τιμές που περιλαμβάνουν μόνο το κόστος παραγωγής.
- Εθνικό(ή) (Εγχώριο(α)) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) σε τιμές συντελεστών παραγωγής = Εθνικό(ή) (Εγχώριο(α)) Προϊόν (Εισόδημα) (Δαπάνη) σε τιμές αγοράς - Έμμεσοι φόροι
- $Y = [C + I + G] - T_e$ (1)

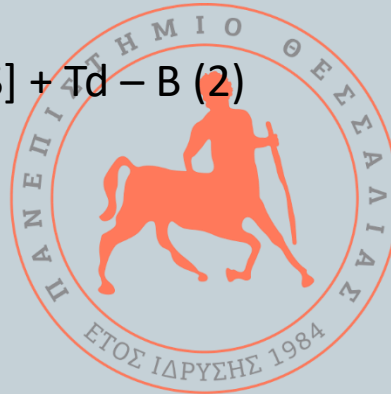

Προσωπικό Διαθέσιμο Εισόδημα

-17-

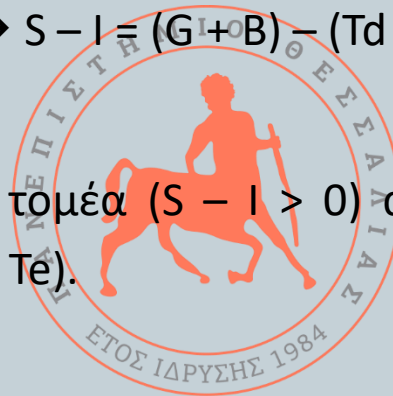
- Προσωπικό Διαθέσιμο Εισόδημα είναι το εισόδημα που διαθέτουν οι ιδιώτες είτε για κατανάλωση είτε για αποταμίευση
- Προσωπικό Διαθέσιμο Εισόδημα = Εθνικό (Εγχώριο) Εισόδημα – Άμεσοι Φόροι + Μεταβιβαστικές Πληρωμές
- $[C + S] = Y - T_d + B \rightarrow Y = [C + S] + T_d - B \quad (2)$

Κυκλική Ροή Εισοδήματος σε Κλειστή Οικονομία

-18-

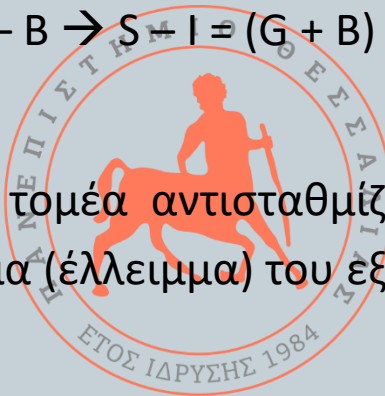
- $Y = [C + I + G] - Te$ (1)
- $Y = [C + S] + Td - B$ (2)
- $C + I + G - Te = C + S + Td - B \rightarrow S - I = (G + B) - (Td + Te)$ (3)
- Το πλεόνασμα του ιδιωτικού τομέα ($S - I > 0$) αντισταθμίζεται από το έλλειμμα του δημοσίου τομέα ($G + B > Td + Te$).

Κυκλική Ροή Εισοδήματος σε Ανοιχτή Οικονομία

-19-

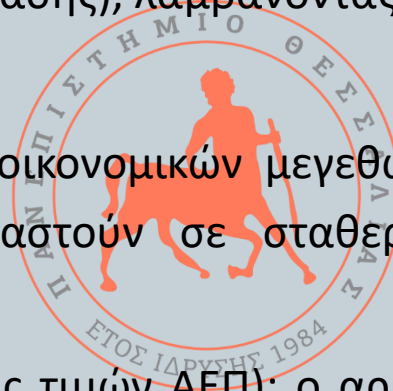
- $Y = [C + I + G] - T_e + NX$ (1)'
- $Y = [C + S] + T_d - B$ (2)
- $C + I + G - T_e + NX = C + S + T_d - B \rightarrow S - I = (G + B) - (T_d + T_e) + NX$ (3)'
- Το πλεόνασμα του ιδιωτικού τομέα αντισταθμίζεται από το έλλειμμα του δημοσίου τομέα ή / και από το πλεόνασμα (έλλειμμα) του εξωτερικού τομέα.

Ονομαστικό και Πραγματικό ΑΕΠ

-20-

- Ονομαστικό ΑΕΠ (ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές): μετρά το ΑΕΠ στις τιμές που επικρατούν όταν πραγματοποιείται το εισόδημα
- Πραγματικό ΑΕΠ (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές): μετρά το ΑΕΠ στις τιμές που επικρατούσαν σε ένα συγκεκριμένο έτος (έτος βάσης), λαμβάνοντας υπόψη τον πληθωρισμό
- Η διαχρονική σύγκριση των οικονομικών μεγεθών προϋποθέτει τον αποπληθωρισμό τους προκειμένου να εκφραστούν σε σταθερές τιμές και να υπολογιστούν οι πραγματικές μεταβολές.
- Αποπληθωριστής ΑΕΠ (Δείκτης τιμών ΑΕΠ): ο αριθμοδείκτης που μετρά τις μεταβολές του ΑΕΠ

Αποπληθωρισμός Οικονομικών Μεγεθών

-21-

- $\text{ΑΕΠ σε σταθερές τιμές} = (\text{ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές} * 100) / \text{Αποπληθωριστής}$

	1960	1980	2000
Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ. ευρώ)	25	227	946
Αποπληθωριστής ΑΕΠ (1995=100)	8	45	114
Πραγματικό ΑΕΠ (δισ. ευρώ)	313	504	830

ΑΕΠ σε Εθνικό Νόμισμα και ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης

-22-

- Η μέτρηση του ΑΕΠ σε εθνικό νόμισμα χρησιμοποιεί την τρέχουσα συναλλαγματική ισοτιμία η οποία μετράει την αξία του ΑΕΠ στις διεθνείς αγορές και αξιολογεί την ανταγωνιστικότητα της κάθε οικονομίας.
- Η μέτρηση του ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) λαμβάνει υπόψη το ύψος των τιμών και την αγοραστική δύναμη του νομίσματος σε κάθε χώρα, και συνεπώς αξιολογεί καλύτερα την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που μπορεί να αποκτήσει ο μέσος κάτοικος μιας χώρας με δεδομένο εισόδημα.
- Η μέτρηση του ΑΕΠ σε ΜΑΔ συνήθως ευνοεί τις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες όπου το επίπεδο τιμών είναι χαμηλότερο.

Δυσχέρειες στον Υπολογισμό του ΑΕΠ (I)

-23-

- Αγαθά που δεν γίνονται αντικείμενα αγοραπωλησίας:
  - Οι υπηρεσίες των νοικοκυριών.
  - Η ιδιοκατανάλωση.
  - Τα τεκμαρτά ενοίκια.
  - Οι αμοιβές των εργαζομένων σε είδος.

Δυσχέρειες στον Υπολογισμό του ΑΕΠ (II)

-24-

- Αγαθά για τα οποία γίνονται παραλείψεις ή διπλοί υπολογισμοί:
  - Δυσκολία διάκρισης αγαθών σε τελικά και ενδιάμεσα.
  - Καταχώρηση των εταιρικών κερδών.
  - Δήλωση αγαθών που δεν προέρχονται από παραγωγική δραστηριότητα της τρέχουσας περιόδου.
  - Εισοδήματα από παραοικονομία.
  - Εισοδήματα από λαθρεμπόριο.

Δυσχέρειες στον Υπολογισμό του ΑΕΠ (III)

-25-

- Τεχνικές δυσκολίες:
- Υπολογισμός αποσβέσεων.

Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

-26-

- Κατά κεφαλήν ΑΕΠ = ΑΕΠ / πληθυσμός
- Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αποτελεί το συνηθέστερο δείκτη μέτρησης της ευημερίας (του βιοτικού επιπέδου) μιας οικονομίας. Η συσχέτιση κατά κεφαλήν ΑΕΠ και ευημερίας είναι συνήθως θετική.

ΑΕΠ και Αντιπροσώπευση της Ευημερίας

-27-

- Πέραν του κατά κεφαλήν ΑΕΠ υπάρχουν και άλλα κριτήρια καθορισμού του επιπέδου ευημερίας:
  - Η κατανομή του ΑΕΠ.
  - Η προσπάθεια για την απόκτηση του εισοδήματος.
  - Ο πολιτισμός.
  - Το κοινωνικό κράτος.
  - Το περιβάλλον.
  - Η ισονομία.
  - Τα ανθρώπινα δικαιώματα

Αναγκαιότητα Κατασκευής Σύνθετων Δεικτών Ανάπτυξης

-28-

- Η λανθασμένη (αποκλειστική) χρήση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει προκαλέσει αμφισβητήσεις και έχει αναδείξει την ανάγκη για την κατασκευή σύνθετων δεικτών μέτρησης της ευημερίας.
- Οι σύνθετοι δείκτες θεωρούνται εργαλεία για την ανάλυση πολυδιάστατων φαινομένων.
- Μέχρι στιγμής δεν έχει επιτευχθεί ομοθυμία αναφορικά με τη μεθοδολογία κατασκευής των σύνθετων δεικτών.
- «Δημοφιλείς» δείκτες: Human Development Index, Environmental Sustainability Index, Environmental Performance Index, Index of Economic Well-Being, Happy Planet Index.

Η παρουσίαση συμπληρώνει και δεν υποκαθιστά τα χορηγούμενα συγγράμματα.

